

23.01.2023

Група М-І

Урок 9-10

ТЕМА: ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета уроку:

навчальна: розкрити сутність основних фондів підприємства; розглянути їх класифікацію, показати учням, які формується вартість основних фондів.

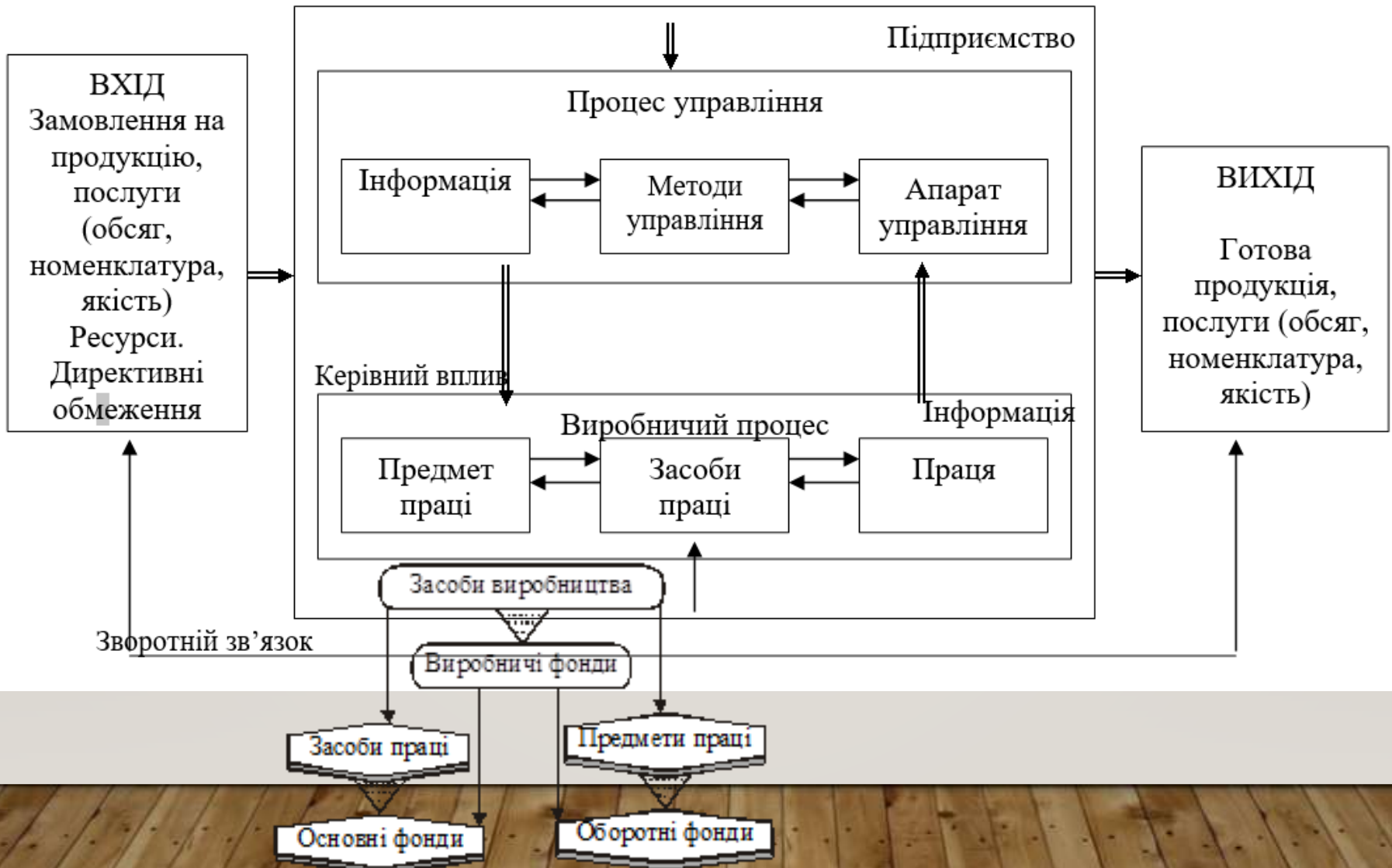
розвивальна: розвивати вміння розраховувати показники для оцінки основних фондів підприємства.

виховна: виховувати в учнях такі якості, як економічна відповідальність, громадська активність, національна самосвідомість; формувати економічну компетентність і здатність експертної поведінки.

ПІДПРИЄМСТВО ЯК ВИРОБНИЧА СИСТЕМА

Зовнішнє середовище

СУТЬ, СКЛАД І СТРУКТУРА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

- **Основні фонди** — це засоби праці, які мають вартість і функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній споживній формі, а їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється, (на платні послуги) частинами в міру спрацювання.

Основні фонди визначають характер матеріально-технічної бази виробничої сфери на різних етапах її розвитку. Зростання й удосконалення засобів праці забезпечують безперервне підвищення технічної оснащеності та продуктивності праці виробничого персоналу. Знаряддя праці, які є найбільш активною частиною основних фондів, становлять матеріальну основу виробничої потужності підприємства.

МАЙНО СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Кожне підприємство володіє також майном (матеріальними цінностями) невиробничого призначення. Зокрема до основних фондів відносять житлові будинки, будівлі дитячих садків і ясель, поліклінік, їдалень, будинки відпочинку, профілакторії, палаци культури, спортивні споруди та інші культурно-побутові об'єкти

ВАРТІСНА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Оцінка основних фондів підприємства є грошовим вираженням їхньої вартості. Вона необхідна для правильного визначення загального обсягу основних фондів, їхньої динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період

Первісна вартість основних фондів — це фактична їхня вартість на момент уведення в дію чи придбання. Наприклад, нове виробниче приміщення зараховують на баланс підприємства за кошторисною вартістю його будівництва; первісна вартість будь-якого виробничого устаткування, крім оптової ціни, включає витрати на його транспортування й установку на місці використання.

Відновлена вартість основних фондів — це вартість їхнього відтворення за сучасних умов виробництва. Вона враховує ті самі витрати, що й первісна вартість, але за сучасними цінами. Зі зміною умов виробництва й цін на ті самі елементи засобів праці між первісною (початковою) та відновленою вартістю основних фондів виникає розбіжність, яка призводить до ускладнення обліку й поточного регулювання процесу відтворення основних фондів, правильного розрахунку певних економічних показників діяльності підприємства.

ВАРТІСНА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Повна (первісна і відновлена) вартість основних фондів — це вартість у новому, не зношеному стані. Саме за цією вартістю основні фонди рахуються на балансі підприємства протягом усього періоду їхнього функціонування.

Залишкова вартість основних фондів характеризує реальну їхню вартість, іще не перенесену на вартість виготовленої продукції (виконаної роботи, наданої послуги).

Балансова вартість групи основних фондів підприємства на початок розрахункового року (БВоф) обчислюється за формулою

$$\text{БВоф} = \text{БВо} + \text{Вноф} + \text{Вкр} + \text{Врек} - \text{Вв} - \text{АВо}, \quad (I)$$

де БВо — балансова вартість групи основних фондів на початок року, що передував звітному;

Вноф — витрати на придбання нових основних фондів;

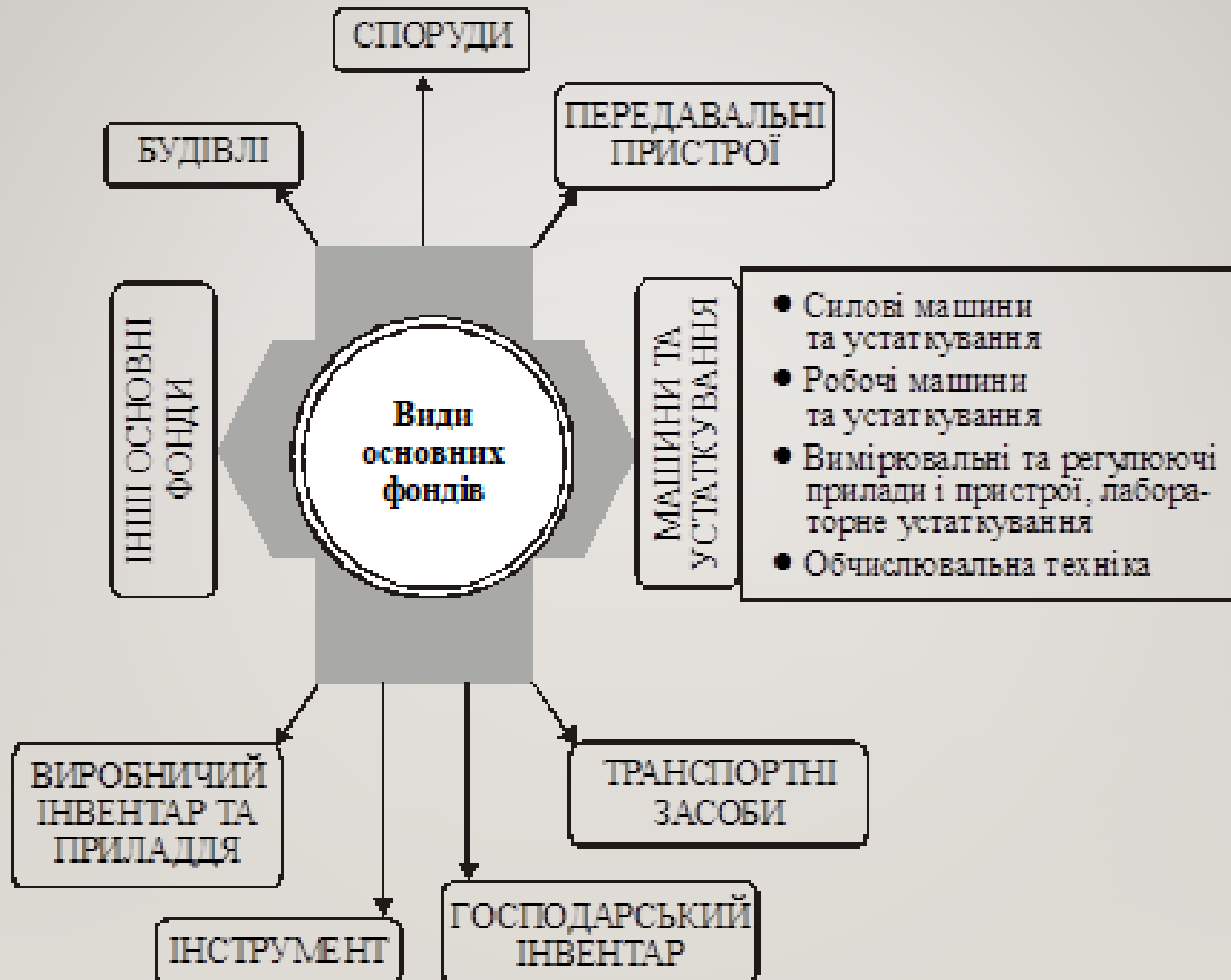
Вкр — вартість здійснення капітального ремонту основних фондів;

Врек — витрати на реконструкцію виробничих приміщень і модернізацію устаткування;

Вв — вартість виведених з експлуатації основних фондів протягом року, що передував звітному;

АВо — сума амортизаційних відрахувань, нарахованих у році, що передував звітному.

ВИДОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

ВИДОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

АКТИВНА

безпосередньо бере участь у виробничому процесі і завдяки цьому забезпечує належний обсяг та якість продукції

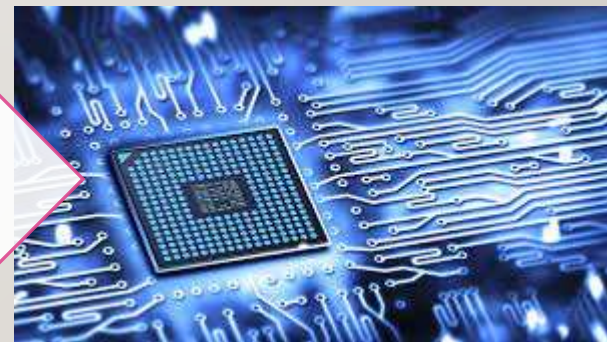
ПАСИВНА

створює умови для здійснення процесу виробництва

Співвідношення окремих видів (груп) основних фондів, виражене у відсотках до їхньої загальної вартості на підприємстві, визначає видову (технологічну) структуру використовуваних засобів праці

- виробничо-технологічні особливості підприємства;
- науково-технічний прогрес і зумовлений ним технічний рівень виробництва;
- ступінь розвитку різних форм організації виробництва;
- відтворювальна структура капітальних вкладень у створення нових основних фондів;
- вартість будівництва виробничих об'єктів і рівень цін на технологічне устаткування;
- територіальне розміщення підприємства.

Умови прогресивного виробництва

СПРАЦЮВАННЯ, АМОРТИЗАЦІЯ І ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Форми відтворення основних засобів

Просте відтворення

- Капітальний ремонт;
- модернізація;
- заміна спрацьованого устаткування

Розширене відтворення

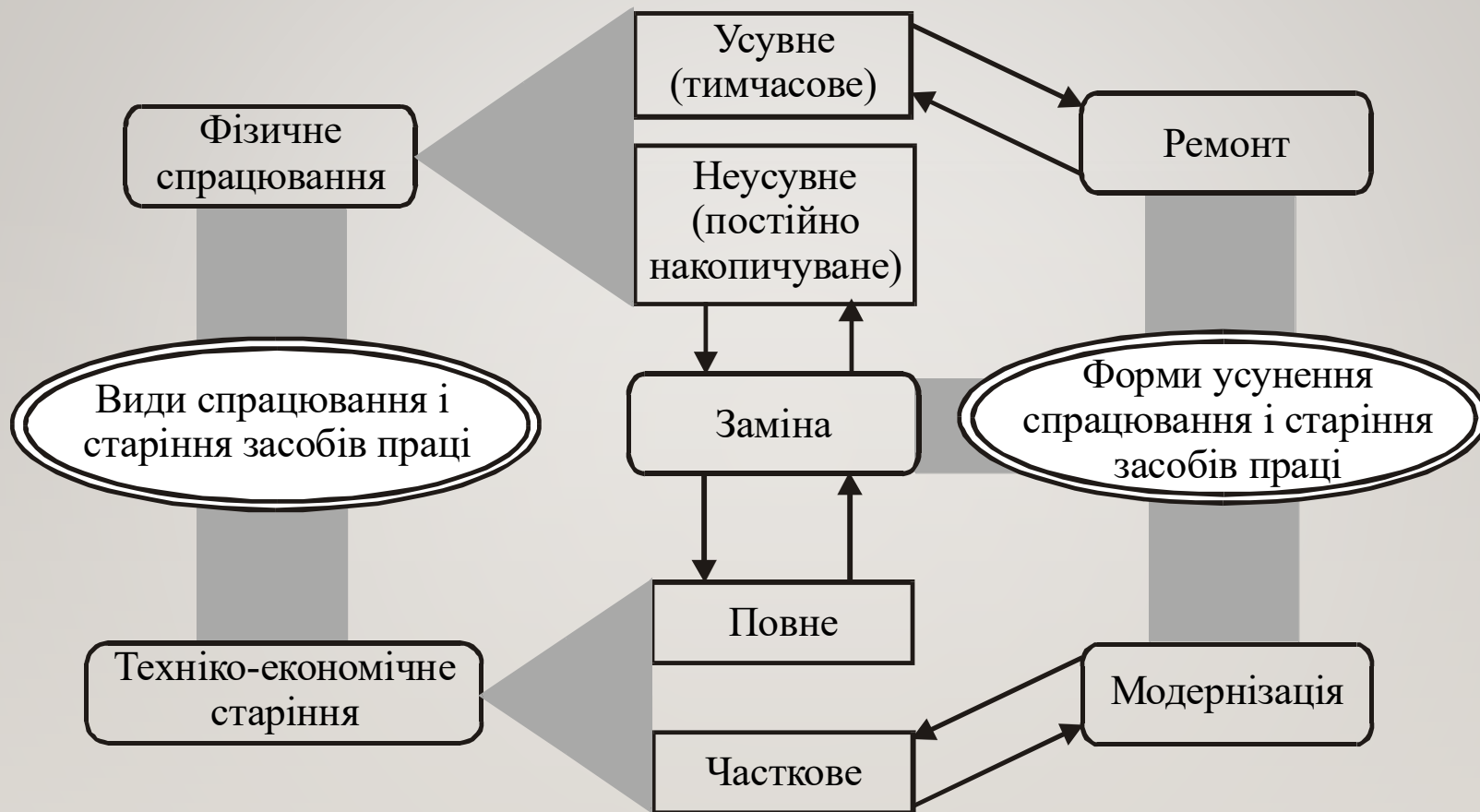
- Технічне переозброєння;
- реконструкція;
- розширення діючих потужностей;
- нове будівництво

ТЕХНІЧНЕ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ

СПРАЦЬОВУВАННЯ І СТАРІННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Під фізичним (матеріальним) спрацюванням основних виробничих фондів розуміють явище поступової втрати ними своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей, тобто споживної вартості, що призводить до зменшення їхньої реальної вартості — економічного спрацювання.

СПРАЦЬОВУВАННЯ І СТАРІННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Техніко-економічне старіння основних фондів — це процес знецінення діючих засобів праці до настання повного фізичного зносу під впливом науково-технічного прогресу. Воно характеризується поступовою втратою засобами праці своєї споживної вартості внаслідок удосконалення існуючих та створення нових засобів виробництва, запровадження принципово нової технології, старіння продукції, що виробляється з допомогою цих засобів виробництва.

Ступінь техніко-економічного старіння того чи того засобу праці можна визначити за допомогою коефіцієнта (відносного показника) $K_{\text{тес}}$, що його розраховують за формулою

$$K_{\text{тес}} = 1 - \frac{B_1}{B_0} \cdot \frac{\Pi_0}{\Pi_1}$$

де B_0, B_1 — повна вартість (ціна) застосовуваного й нового засобів праці;
 Π_0, Π_1 — відповідно продуктивність тих самих засобів праці або витрати на їхнє експлуатаційне обслуговування (інший пріоритетний техніко-експлуатаційний показник).

АМОРТИЗАЦІЯ

Амортизація основних фондів — це процес перенесення авансованої раніше вартості всіх видів засобів праці на вартість продукції з метою її повного відшкодування.

Для відшкодування вартості зношеної частини основних фондів кожне підприємство робить амортизаційні відрахування, тобто встановлює певну грошову компенсацію відповідно до розмірів фізичного спрацювання й техніко-економічного старіння. Ці відрахування включають до собівартості продукції, реалізують за продажу товарів, а потім накопичують у спеціальному амортизаційному фонді, що служить відновленню основних фондів.

Розрахунки норм амортизаційних відрахувань на повне відновлення (реновацію) основних фондів здійснюють централізовано за формулою:

$$H_{\text{ав}} = \frac{\Phi - Л}{A_{\text{н}} \cdot \Phi} \cdot 100$$

де Φ — балансова (первісна чи відновна) вартість основних фондів;

$Л$ — ліквідаційна вартість основних фондів;

$A_{\text{н}}$ — амортизаційний період (нормативний строк функціонування) основних фондів

МЕТОДИ АМОРТИЗАЦІЇ

прямолінійний

- річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів

зменшення залишкової вартості

- річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації

прискореного зменшення залишкової вартості

- річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється

кумулятивний

- річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання

виробничий

- місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів

ОБҐРУНТУЙТЕ СВОЮ ДУМКУ ПРО ТЕ ЧИ ІСНУЮТЬ НА НІЙ ОСНОВНІ ЗАСОБИ

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМОЮ

Задача 1. Визначити коефіцієнти, які характеризують структуру основних виробничих фондів.

Вихідні дані: вартість основних виробничих фондів на початок року ОПФпр 360 тис. грн. Протягом року було введено ОПФвв 21 тис. грн, списано з балансу підприємства ОПФвиб 16 тис. грн.

Задача 2. Визначити середньорічну вартість основних виробничих фондів.

Вихідні дані: Вартість основних фондів на початок року ОПФнг 780 тис. грн, 1 травня було введено в дію ОПФвв 62 тис. грн, 1 серпня було виведено в дію ОПФвв 24 тис. грн, 1 жовтня було виведено ОПФвиб 29 тис. грн.

РОЗВ'ЯЗОК

1. Коефіцієнт оновлення основних виробничих фондів:

$$K_{\text{оновл}} = \frac{ОПФ_{\text{нов}}}{ОПФ_{\text{кр}} + ОПФ_{\text{нов}} - ОПФ_{\text{виб}}} = \frac{ОПФ_{\text{нов}}}{ОПФ_{\text{кр}}},$$

$$K_{\text{оновл}} = \frac{21}{360 + 21 - 16} = \frac{21}{365} = 0,057.$$

2. Коефіцієнт вибуття основних виробничих фондів:

$$K_{\text{виб}} = \frac{ОПФ_{\text{виб}}}{ОПФ_{\text{из}}}; \quad K_{\text{виб}} = \frac{16}{360} = 0,044.$$

3. Коефіцієнт приросту

$$K_{\text{прир}} = \frac{ОПФ_{\text{пр}}}{ОПФ_{\text{кр}}} = \frac{ОПФ_{\text{нов}} - ОПФ_{\text{виб}}}{ОПФ_{\text{кр}}},$$

$$K_{\text{прир}} = \frac{21 - 16}{365} = 0,014.$$

Середньорічна вартість основних виробничих фондів визначається як

$$\overline{ОВФ} = ОВФ_{\text{пр}} + \frac{\sum_{i=1}^n ОВФ_{\text{вв}i} \cdot n_{\text{вв}i}}{12} - \frac{\sum_{i=1}^m ОВФ_{\text{виб}i} \cdot m_{\text{виб}i}}{12},$$

де $ОВФ_{\text{пр}}$ – вартість основних фондів на початок року, тис. грн;

$ОВФ_{\text{вв}i}$, $ОВФ_{\text{виб}i}$ – вартість введених в дію та вибутих основних фондів у i -му місяці, тис. грн;

$n_{\text{вв}i}$ – період функціонування введених в дію основних фондів з початку i -го місяця до кінця року, міс;

$m_{\text{виб}i}$ – період, протягом якого не функціонували вибуті основні фонди з початку i -го місяця до кінця року, міс;

n , m – кількість заходів по введенню і списанню з балансу основних фондів.

$$\overline{ОВФ} = 780 + \frac{62 \times 8 + 24 \times 5 - 29 \times 9}{12} = 780 + \frac{355}{12} = 809,58 \text{ тис. грн.}$$

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ДО НАСТУПНИХ ЗУСТРІЧЕЙ

